

СТАНОВИЩЕ

От: Проф. д-р Стоян Петков Маринов
Катедра „Икономика и организация на туризма”, Икономически университет-Варна, научна специалност „Икономика и управление (туризъм)”

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по научна специалност „Икономика и управление (туризъм)” в УНСС.

Автор на дисертационния труд: Радостина Робертова Димитрова
Тема на дисертационния труд: *“Промени в туристическото предлагане в условията на глобализация”*

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 426/21.02.2020 на Ректора на УНСС

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към катедра „Икономика на туризма“, факултет „Икономика на инфраструктурата“ на УНСС по научна специалност „Икономика и управление (туризъм)” съгласно решение на ФС към факултет „Икономика на инфраструктурата“, протокол № 14 / 28.03.2017 г. и заповед № 1064 / 28.04.2017 г. на Ректора на УНСС. Обучението е осъществено в редовна форма през периода 28.03.2017-28.03.2020г.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Обемът на дисертационния труд е 199 страници. Отличава се с изключително балансирана структура, която включва всички задължителни елементи на научно-изследователска разработка: увод от 7 стр., изложение в три глави с общо 164 стр. (всяка от трите глави включва по 3 параграфа, а всеки параграф се състои от по три подпараграфа), заключение от 5 стр., 4 приложения (8 стр.) и списък на литературните източници (8 стр.).

Авторката привежда неоспорими аргументи за актуалността на

темата, посветена на влиянието на глобализацията върху туристическото предлагане. На тази основа е обоснована необходимостта от емпирични проучвания за открояване на въздействието на глобализационния процес върху промените в обема и структурата на туристическото предлагане и от извеждане на насоки за ефективното управление на дейността на туристическите предприятия за постигане на устойчив растеж.

Дисертационният труд има ясно дефинирани обект и предмет на изследването. *Обект* на разглеждане е туристическото предлагане като елемент на туристическия пазар, а *предмет* на изследване са възможностите за подобряване на туристическото предлагане в условията на глобализация.

Авторката си поставя значимата *изследователска цел* „да се разкрият факторите на глобализацията, които влияят върху туристическото предлагане и на тази база, да се разработи модел за управление на промените в туристическите организации“ Целта е конкретизирана правилно в пет изследователски задачи.

Изследването в разработката е подчинено на тезата, че процесите на глобализация са основни катализатори на промени в туристическото предлагане. В тази връзка основателно се допуска, че адаптирането към измененията е изключително важно за конкурентоспособността на предприятията в туристическата индустрия. В процеса на изследването се проверяват 5 работни хипотези, доказването или отхвърлянето на които се използва за разработването на авторов модел за управление на промяната в туристическото предлагане от страна на туристическите организации.

Авторката демонстрира задълбочени познания на наличната литература по темата и е използвала богат набор от информационни източници. В списъка на използваната литература са посочени общо 196 заглавия, от които 23 – са на кирилица, 128 на латиница и 45 са интернет източници.

Интерпретациите и изводите в изложението се илюстрирани и аргументирани с 4 таблици, 23 фигури и 11 графики.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Авторката използва подходящи изследователски методи и подходи за постигане на поставената научна цел като: индукция и дедукция, анализ и синтез, исторически метод, сравнителен анализ, статистически и дескриптивни методи, метод на наблюдение, анкетно проучване, метод на дълбочинно интервю

За целите на дисертационния труд е проведено комплексно емпирично изследване в България и Гърция, реализирано в периода от 1 юли 2019 г. – 30 септември 2019г. и включващо анкета и дълбочинно интервю.

Разработената отворена анкета е проведена с представители на оперативен и изпълнителски персонал на туристически фирми (туроператори, турагенти, хотелиерски предприятия авиокомпани – 21 български 15 гръцки организации). Дълбочинните интервюта са проведени с представители на част от предприятията, взели участие в анкетното проучване.

Съдържанието на дисертационния труд доказва постигането на поставената научна цел.

В първата глава на дисертационния труд са систематизирани теоретичните аспекти на туристическото предлагане, туристическия продукт, глобализацията. Изведени са мега-тенденциите в туристическото предлагане под въздействие на глобализацията, кореспондиращи с дигитализацията в туризма (Интернет на нещата, виртуална реалност, социални мрежи, онлайн турагенти и туроператори, динамично пакетирание).

Втората част на разработката съдържа аналитичен преглед на повлияните от глобализацията промени във водещи световни дестинации като Малдивите, Сингапур и Карибите. Специално внимание е отделено на анализ и оценка на туристическото предлагане в дестинация България и дестинация Гърция. На основата на извършения анализ са разработени авторска методика и инструментариум за провеждане на проучване за разкриване на възможности за усъвършенстване на туристическото предлагане в изследваните дестинации.

В трета глава на разработката авторката интерпретира резултатите от проведеното емпирично проучване сред български и гръцки предприятия, формиращи туристическо предлагане. Направен е задълбочен сравнителен анализ на нагласите и оценките на фирмите за промените в туристическото предлагане. Анализът е с разрез по дестинации (България и Гърция) и по основни видове предприятия на туристическата индустрия (туроператори, турагенти, хотелиери, авиокомпани). Представени са и са сравнени добри практики на туристическото предлагане в България и Гърция в сферата на масовия и алтернативния вид туризъм. На основата на извършените анализи е синтезиран авторски модел за управление на промените в туристическото предлагане в условията на глобализация. Очертани са насоки за развитие на туристическото предлагане в България и Гърция, както и перспективи пред развитието на изследваните видове туристически предприятия в двете дестинации.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

По наша преценка в дисертационния труд се съдържат пет значими научно-приложни приноса.

Първо, надградени са концепциите за съдържанието и структурата на туристическото предлагане и на туристическия продукт в условията на глобализация и дигитализация. Синтезирано е авторско определение на електронното туристическо предлагане.

Второ, изведени са съществени тенденции на промяна в туристическото предлагане в условията на глобализация, които промени ще жалонират бъдещата дейност на туристическите предприятия.

Трето, на сравнителна основа са систематизирани нагласите и оценките относно промените в туристическото предлагане на основните видове туристически предприятия (туроператори, турагенти, хотелиери и авиокомпани) по линия на масовия и алтернативния туризъм в България и Гърция.

Четвърто, разработен е авторски модел за управление на промените в туристическото предлагане в условията на глобализация

Пето, очертани са насоки и са направени препоръки за адаптиране на дестинация България и дестинация Гърция към промените в туристическото предлагане в условията на глобализация.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Радостина Робертова Димитрова прилага 8 публикации по темата на дисертацията с общ обем от 58 печатни страници. Четири от публикациите са самостоятелни статии в реферирани издания. Четири са самостоятелни научни доклада в сборници от престижни форуми в България. Пет от всички публикации са на английски език. Представените публикации отразяват съществени резултати от дисертационния труд и му осигуряват достатъчна публичност.

6. Оценка на автореферата

Представеният автореферат резюмира съдържанието на основните структурни части на дисертационния труд и отговаря на изискванията

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

При анализирането на туристическото предлагане биха могли да се приведат систематизирано повече примери от практиката на българските и гръцките туристически предприятия.

В тази връзка бих препоръчал, в бъдещата си научноизследователска работа, докторант Радостина Димитрова да доразвие изследването си относно анализ на трансграничните туристически продукти, които могат да

бъдат разработени от дестинация България и дестинация Гърция за повишаване на икономическите резултати от туристическото предлагане.

С цел достойна защита предлагам на вниманието на докторанта два въпроса:

Първо, кои са основните предимства за дестинация България и дестинация Гърция от инициативите по съвместни действия в туристическото предлагане?

Второ, предвид актуалната тема за глобализацията, какви мерки трябва да бъдат предприети за защита на туристическото предлагане от появата на опасни вирусни инфекции като COVID-19?

8. Заключение

Представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и на Правилника за неговото прилагане.

Достоинствата на дисертационния труд ми дават основание да му поставя **положителна оценка** и да гласувам за присъждането на образователната и научна степен “доктор” по научна специалност „Икономика и управление (туризъм)” в професионално направление 3.8 Икономика на Радостина Робертова Димитрова

24.04.2020 г.

Изготвил становището:

Гр. Варна

(проф. д-р Стоян Маринов)